

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA VÝTVARNÉ VÝCHOVY A KULTURY

OTEVŘENÉ KÓDOVÁNÍ

(seminární práce)

Autorka: Bc. Michaela Zůzová

Program, obor: Navazující magisterské studium, Učitelství Výtvarné výchovy pro SŠ a ZUŠ

Ročník: druhý

Školní rok, semestr: 2017/18, LS

Předmět: PRX/Seminář praxe

Obsah

1. Výukové jednotky	3
1.1 První výuková jednotka	3
1.2 Druhá výuková jednotka.....	6
1.3 Třetí výuková jednotka	8
1.4 Čtvrtá výuková jednotka.....	10
2. Ohlédnutí se zpět – reflexe – otevřené kódování	15
2.1 Reflexe k první výukové jednotce.....	15
2.2 Reflexe k druhé výukové jednotce	17
2.3 Reflexe ke třetí výukové jednotce	18
2.4 Reflexe ke čtvrté výukové jednotce	18
3. Závěrečné shrnutí.....	19

1. Výukové jednotky

Graffiti i street artem jsem se zabývala během všech svých praxí, které byly součástí navazujícího magisterského programu. V prvním ročníku jsem se soustředila na striktní základy graffiti, kdy žáci sprejovali své přezdívky, jak své individuální tak i ty, které patřily crew, kterou si sami utvořili. Z těchto výukových jednotek jsem utvořila takové alterace, aby žákovi zajistili mnohem víc naučný zážitek, který by byl pro ně samotné zaplněný i dostatkem svobody.

1.1 První výuková jednotka

ŠKOLA: SOŠ pedagogická, gymnázium a VOŠ Karlovy Vary

TŘÍDA: septima a oktáva gymnázia – poslední dva ročníky gymnázií (nutná dovednost k tomu, aby rozlišili a využili pouze legální část tohoto druhu umění)

- Z důvodu zaneprázdněnosti posledních dvou ročníků školy jsme se s vedoucím pedagogem rozhodli, že tento úkol zkusíme na prvním ročníku pedagogického lycea. Musím říci, že toho absolutně nelituji. Byla to skvělá volba. Žáci byli pracovití, nadaní, měli obrovskou slovní zásobu a ještě větší zapálení do tohoto druhu tvoření.*

ČASOVÁ DOTACE VÝUKY: 45min

NÁZEV HODINY: Street art / graffiti

NÁMĚT: Potkáváš cestou do školy nějaké umění?

INSPIRAČNÍ VÝCHODISKA: město (uspořádání, budovy, ulice, doprava, obyvatelé), street art a graffiti (Banksy, Lonac, Mad-C ...) + obrazová ukázka konkrétních děl

POMŮCKY:

Pro žáky: školní sešit k danému předmětu, psací potřeby

Pro pedagoga: vizuální prezentace (PC software), PC, dataprojektor, knihy s obrazovými ukázkami konkrétních děl (*Banksy: [wall and piece]*. London: Century, 2006. ISBN 1-8441-3787-2.; *OVERSTREET*, Martina. *In graffiti we trust*. Praha: Mladá fronta, 2006. ISBN 80-204-1325-1.)

VÝUKOVÉ METODY: frontální výklad doplněn počítačovou prezentací, diskuze, dialog

PROSTŘEDÍ: klasická třída s lavicemi seřazená do řad; akorát nutný prostor k utvoření kruhu bezpečí

BEZPEČNOST PRÁCE: neexistuje velké množství rizik, které by zapříčinily neúspěch této hodiny, ale pokud by nefungoval elektrický proud nebo jedna z pomůcek, jako je PC nebo dataprojektor – tak se pedagog musí obracet pouze na obrazový materiál v doporučených knihách

VZDĚLÁVACÍ CÍLE (RVP pro GYM s upřesňujícími komentáři)

- Žák porovnává různé znakové systémy (žáci komentují příkladná díla k danému tématu, hledají jejich koncepty, prekoncepty a diskutují o významu konkrétních výtvarných děl)
- Žák objasní roli autora, příjemce a interpreta při utváření obsahu a komunikačního účinku vizuálně obrazného vyjádření (žáci odhadují, proč právě zvolený prostor k dílu zaujal autora ve spojitosti s následnými diváky, jaké komplikace pro autora toto umění obnáší a jak galerie s takovým uměním zacházejí)
- Žák na příkladech uvede vliv společenských kontextů (žáci hledají příčinu toho, proč se toto umění objevuje v některých státech méně a v některých více a při ukázkách děl hledají symboliku, která by mohla poukazovat například na konkrétní politický stav ve státu, kde bylo dílo vytvořeno)
- Žák své aktivní kontakty a získané poznatky z výtvarného umění uvádí do vztahů jak s aktuálními i historickými uměleckými výtvarnými projevy, tak s ostatními vizuálně obraznými vyjádřeními, uplatňovanými v běžné komunikaci (žáci vyhledávají rozdíly mezi aktuálním uměním a uměním z historie)
- Žák vysvětlí, jaké předpoklady jsou zapotřebí k recepci uměleckého díla a zejména k porozumění uměleckým dílům současnosti (žáci polemizují o tom, jestli je street art a graffiti vnímán dětmi stejně jako dospělými)

FÁZE VÝUKY:

- **Motivační úvod (žáci sedí v kruhu)** – „Dobré ráno, co vás dnes vizuálního zaujalo po cestě do školy?“ (žáci odpovídají každý po jednom – dostává každý

prostor k vyjádření) „A žádné umění jste dnes nepotkaly? Které vidáte častěji a utkvělo vám v paměti?“ (žáci odpovídají každý po jednom – dostává každý prostor k vyjádření, cca 20 min)

- **Výklad s prezentací; doplňující diskuze se žáky** – Vysvětlení pojmu street art a graffiti, výklad obsahující slang tohoto umění, konkrétní umělce a jejich díla, kontext v současnosti a jeho předchůdce z minulosti, cca 20 min)
- **Závěrečné shrnutí** – „Jedno slovo, co si odnášíte s sebou z této hodiny?“ (cca 5 min)

ZADÁNÍ: „Zaměřte se na výklad, který nám odhalí spoustu důležitých informací k následujícím úkolům. Zajímavé poznatky si zapisujte do svých sešitů. Nejprve si povíme něco o historii a vzniku street artového umění, a poté postupně odhalíme jeho terminologii společně s jeho typy, které se v ulicích začaly postupně objevovat. Obsahem hodiny také budou obrazové ukázky děl známých autorů, kteří se věnují tomuto umění – pokuste se na tyto ukázky soustředit a přemýšlet také o tom, které vás zaujaly nejvíce a proč. Povíme si ale i důležitý rozdíl mezi slovy legální a nelegální a také si vysvětlíme, proč se to týká zrovna tohoto umění.“

ŽÁKŮV KONKRÉTNÍ VÝSTUP Z HODINY:

- Zapsané poznámky z výkladu pedagoga, které použije při svém vzdělávání k závěrečnému testu

1.2 Druhá výuková jednotka

ŠKOLA: SOŠ pedagogická, gymnázium a VOŠ Karlovy Vary

TŘÍDA: první ročník pedagogického lycea (nutná dovednost k tomu, aby rozlišili a využili pouze legální část tohoto druhu umění)

ČASOVÁ DOTACE VÝUKY: 45min

NÁZEV HODINY: Street art / graffiti

NÁMĚT: Přemýšlej, co by tvou osobu charakterizovalo... co bys o sobě chtěl/a světu sdělit, kdybys měl/a možnost?

INSPIRAČNÍ VÝCHODISKA: město (uspořádání, budovy, ulice, doprava, obyvatelé), street art a graffiti (Banksy, Lonac, Mad-C ...) + obrazová ukázka konkrétních děl; psychologie - jak vidím sám sebe, můj volný čas, co v sobě ukrývám, komunikace mezi mnou a světem

POMŮCKY:

Pro žáky: čtvrtka formátu A4; pastelky, tužky, guma, ořezávátko

Pro pedagoga: Všechny potřebné pomůcky pro žáka ve svém kabinetě, kdyby si nějaký žák své pomůcky zapomněl + křída, školní tabule (pro upřesnění zadání)

VÝUKOVÉ METODY: frontální výklad (zadání), diskuze, dialog, individuální práce

PROSTŘEDÍ: třída uspořádána do písmene U

BEZPEČNOST PRÁCE: neexistuje velké množství rizik, které by zapříčinily neúspěch této hodiny, ale je opravdu důležité, aby měl pedagog ve svém kabinetu dostatek potřebných pomůcek, zároveň by si pedagog měl překontrolovat, zdali nejsou někteří žáci na výuce tohoto tématu poprvé, popř. jim zrekapitulovat, co už má třída za sebou a jak to navazuje na budoucí úkol

VZDĚLÁVACÍ CÍLE (RVP pro GYM s upřesňujícími komentáři)

- Žák si uvědomí, jak respektovat přirozenost a hodnotu rozmanitosti projevů života, kultury a každého jednotlivého člověka (při tvoření by žák měl tvořit

podle sebe a nesnažit se kopírovat své sousedy – neměl by se bát být rozdílný ve svých výtvorech)

- Žák si uvědomí své osobní kvality, dovednosti, úspěchy a potenciál a dokáže je hodnotit (při výběru toho, co chce o sobě žák prezentovat)
- Žák si uvědomí svou vlastní identitu
- Žák rozvíjí sebedůvěru a zodpovědnost a využívá své schopnosti
- Žák pozná, jak se prezentovat účelně v různých situacích (volí prostředky, které vyzdvihnou v něm to nejlepší a zároveň nevolí nic vulgárního)
- Žák poodkryje, jak rozumí své vlastní jedinečnosti

FÁZE VÝUKY:

- **Motivační úvod:** „Tak, v úvodní hodině jsme se dozvěděli několik konkrétních informací o street artovém umění a to konkrétně o graffiti umění. Bavili jsme se také o šablonách, že jsou s nimi spjaté. Ale ještě před tím, než se pustíme do hlavního praktického úvodu, ráda bych Vás požádala o myšlenkovou mapu vašeho já. Popřemýšlejte o věcech, které si myslíte, že Vás charakterizují, o věcech, které máte rádi a hlavně o věcech, které byste o sobě rádi řekli světu.“
- **Zadání:** – Vysvětlení pojmu myšlenková mapa, její načrtnutí a postup na školní tabuli tak, aby zadání pochopil každý žák. Následné připravení si pomůcek.

„Každému z Vás rozdám čtvrtku formátu A4, do jejího středu napíšete své jméno a z tohoto středu budete vytvářet myšlenkovou mapu toho, co Vás charakterizuje a co o sobě světu chcete říci.“ „Jsem srozumitelná? Miško, zopakujes nám prosím, co byste měli v tomto úkolu dělat?“ „Ano, správně“

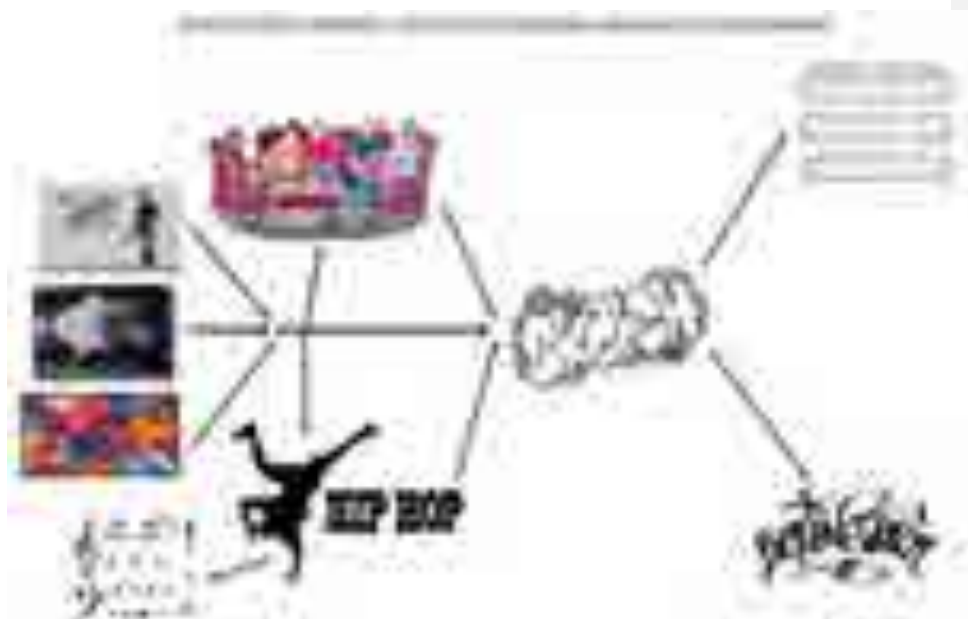
- **Samostatná tvorba – Tvorba žáků myšlenkových map**
- **Závěrečné shrnutí** – „Jaké to pro Vás bylo – shrnout své já na tak malý formát?“

ŽÁKŮV KONKRÉTNÍ VÝSTUP Z HODINY:

- Výtvarně zpracovaná myšlenková mapa o vlastní osobě žáka na formátu A4

HODNOCENÍ:

- slovní hodnocení – během práce i po dokončení výkresu

1.3 Třetí výuková jednotka

ŠKOLA: SOŠ pedagogická, gymnázium a VOŠ Karlovy Vary

TŘÍDA: první ročník pedagogického lycea

ČASOVÁ DOTACE VÝUKY: 45min

NÁZEV HODINY: Street art / graffiti

NÁMĚT: Vytvoř si svou první šablonu.

INSPIRAČNÍ VÝCHODISKA: město (uspořádání, budovy, ulice, doprava, obyvatelé), street art a graffiti (Banksy, Lonac, Mad-C ...) + obrazová ukázka konkrétních děl a vysvětlení, které principy, rysy tvorby těchto autorů jsou inspirací výtvarnému úkolu,

POMŮCKY PRO ŽÁKY: myšlenková mapa, tužka, čtvrtka formátu A4, řezací nůž

POMŮCKY PEDAGOGA: PC, dataprojektor, powerpointová prezentace na téma „Šablony“ s ukázkami konkrétní tvorby

VÝUKOVÉ METODY: frontální výklad (zadání, vysvětlení zadání), diskuze - dotazy, individuální práce

PROSTŘEDÍ: třída seřazená do písmene „U“

BEZPEČNOST PRÁCE: Při této výuce musí pedagog proškolit žáky pro práci s řezákem. Měl by je upozornit na různá rizika a tím zabránit omylnému pořezání žáka. A také by pedagog měl věnovat obrovskou pozornost žákům, kteří tvoří s řezákem a vůbec od nich neodvracet pohled.

VZDĚLÁVACÍ CÍLE (RVP pro GYM s upřesňujícími komentáři)

- Žák vědomě uplatňuje tvořivost při vlastních aktivitách a chápe ji jako základní faktor rozvoje své osobnosti (žák přemýšlí, který druh šablony zvolí, aby se mu tvořilo co nejlépe)
- Žák nalézá, vybírá a uplatňuje odpovídající prostředky pro uskutečňování svých projektů (žák hledá podobu zobrazení jeho konkrétní myšlenky)

FÁZE VÝUKY:

- **Motivační úvod – zadání (žáci sedí ve svých lavicích)** – (cca 10 min)
- **Samostatná práce žáků** – Vytváření šablon.
- **Závěrečné shrnutí** – poděkování za jejich snahy a spolupráci s pedagogem

ZADÁNÍ: „Po úvodu k tomuto umění, bychom se měli vžít do role takového autora a zkusit si, jaký proces toto umění obsahuje. Předchozí hodinu jste přemýšleli nad tím, co byste rádi o sobě světu sdělili. Teď bych Vás poprosila, abyste si vybrali ze svého zpracování jednu až tři věci, které jsou pro Vás nejdůležitější. Tyto věci překreslíte na formát A4 tak, aby se dala z Vašeho zpracování vyřezat šablona. Měli jste možnost vidět několik ukázek postupů při této tvorbě. Je na Vás jakou cestu si zvolíte. Minimum na konci této hodiny je jedna hotová

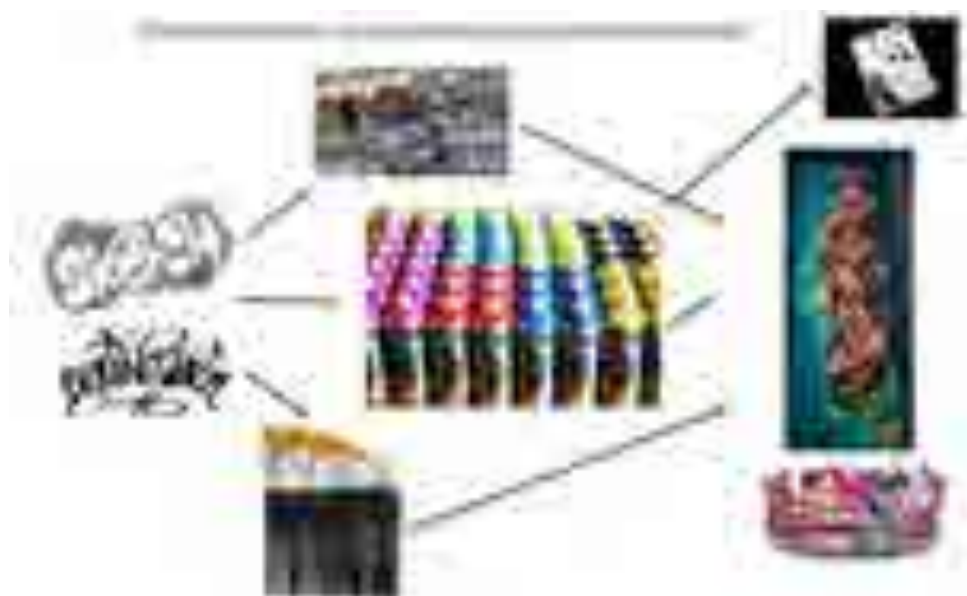
šablona. „Jsem srozumitelná? Prosím Tě Terko, zopakujš nám zadání, aby ho ještě jednou všichni slyšeli?“

ŽÁKŮV KONKRÉTNÍ VÝSTUP Z HODINY:

- Funkční šablona pro následné sprejování formátu A4

HODNOCENÍ:

- **slovní hodnocení** – během práce i po dokončení šablony

1.4 Čtvrtá výuková jednotka

ŠKOLA: SOŠ pedagogická, gymnázium a VOŠ Karlovy Vary

TŘÍDA: první ročník pedagogického lycea

ČASOVÁ DOTACE VÝUKY: 45min

NÁZEV HODINY: Street art / graffiti

NÁMĚT: Ziskej prostor a zaplň ho graffiti malbou, kterou doladiš svou šablonou.

INSPIRAČNÍ VÝCHODISKA: město (uspořádání, budovy, ulice, doprava, obyvatelé), prostor školy, legální prostory vs nelegální prostory, street art a graffiti (Banksy, Lonac, Mad-C), akční malba, abstraktní malba, skupinová malba

POMŮCKY PRO ŽÁKY (pedagog zajistí všechny pomůcky, žák si donese své, pokud chce nějaké speciální)

- **PLÁN A - terén: za získání nebo vytvoření prostoru a vlídného počasí** (důležité je zeptat se žáků, jestli není někdo alergický na spreje): zeď/sololit, spreje, gumové rukavice, ochranný igelit, respirátor a pracovní oděv (v případě náklonnosti města a školy je možné domluvit legální prostor v podobě podchodu atp., a tak tedy tvořit na takový prostor)
- **PLÁN B-vnitřní prostory školy:** papír o větší gramáži minimální rozměr 300cm x 150cm (možno nahradit obyčejným balicím papírem, který lze nalepit taky na tabuli – imitace legální zdi), temperové barvy, štětce o větší tloušťce, palety, kelímek, pracovní oděv, ochranný igelit, krepová páska, vytvořená šablona, štětce hubené šířky, špachtle, koště, hřebeny (pro experimentální tvorbu), respirátor, spreje, capy, houbičky, rukavice, nůžky, ochranné igelity

VÝUKOVÉ METODY: frontální výklad (zadání, vysvětlení zadání), diskuze – vně skupiny, ale i mezi skupinami navzájem (kvůli domluvě na tom, která skupina kde bude tvořit ve vyznačeném prostoru – žáci si tak pomocí vlastního zážitku uvědomují, jak autoři získávají legální prostor k tvorbě, volba nezáleží pouze na nich, ale i na kolezích, kteří využívají blízký prostor), individuální práce, skupinová práce

PROSTŘEDÍ: záleží na mnoha faktorech, úkol jde ale vytvořit, jak ve vnitřních prostorách školy, tak i ve venkovních prostorách (při zařízení jistého místa nebo prostoru ke konkrétní tvorbě), úkol jde splnit i v klasické třídě, akorát mají žáci potáhnutou zeď nebo tabuli balicím papírem a ochrannou fólií (to však nezajišťuje tolik autentický zážitek), dílo pak ale může být vystavené ve veřejném prostoru a můžou být žáci vybízeni k tomu, aby do díla zasahovali

BEZPEČNOST PRÁCE: ať už se bude jednat o jakékoliv prostředí tvorby, je nutné mít opravdu tento úkol domluvený s okolím, ne každý má k tomuto umění stejný

přístup a tak je potřeba celé okolí varovat dopředu, obzvláště když se jedná o venkovní tvorbu – mohly by vznikat různá nedorozumění s Policií ČR

VZDĚLÁVACÍ CÍLE (RVP pro GYM s upřesňujícími komentáři)

- Žák vědomě uplatňuje tvořivost při vlastních aktivitách a chápe ji jako základní faktor rozvoje své osobnosti (při skupinové práci žák vkládá do týmové práce své nápady, fantazii a představivost na základě jeho vlastních návrhů pro realizaci úkolu) Žáci se domlouvali slušně a s ohledem na toho druhého. Pokud někdo nechtěl v jejich společné práci například žlutou, tak skupina žlutou barvu nepoužila.
- Žák nalézá, vybírá a uplatňuje odpovídající prostředky pro uskutečňování svých projektů (Žáci hledají vhodnou techniku pro jejich realizaci – hledají i vhodné barvy a snaží se vyhledat nejvhodnější techniku tvorby tak, aby nenastaly komplikace při realizacích)
- Žák uplatňuje společensky vhodné způsoby komunikace ve formálních i neformálních vztazích, případné neshody či konflikty s druhými lidmi řeší konstruktivním způsobem (Při individuální práci i skupinové se žák snaží, co nejlépe porozumět se svými kolegy, jak kvůli domluvě o rozdělení pomůcek; zároveň se snaží, aby komunikace byla co nejefektivnější a nejzdvořilejší, společně s tím, žák dokáže dělat kompromisy a komunikovat s veřejným okolím, které je pro něj cizí)
- Žák eticky a věcně správně argumentuje v dialogu a diskusi, uvážlivě a kriticky přistupuje k argumentům druhých lidí, rozpozná nekorektní argumentaci a manipulativní strategie v mezilidské komunikaci (domluva žáků ve skupině ohledně prostoru tvorby a také při domluvě na to, kdo bude tvořit jakou část z dokončené skici)

FÁZE VÝUKY:

- **Motivační úvod/ zadání (Žáci sedí na svých místech a mají připravené šablony před sebou–** (cca 10 min i s přípravou pomůcek) – vysvětlení a ukázka sprejů, jejich používání. Žákům jsem vysvětlila, jak si při tvorbě mohou pomoci

přidržením šablony rukou, která je v ochranné rukavici. Také jsem jim ukázala několik druhů sprejů, nejen co se týká značek, ale také efektů. Měli možnost vyzkoušet si i granitový sprej.

- **Samostatná práce skupinek žáků** – Žáci sprejují/malují/navrhují svou společnou graffiti malbu (při jejím rychlejším zhotovení je možné znovu se podepsat pomocí tagů kolem díla) a po zaschnutí malby dokrášlují svůj výtvar svými šablonami (cca 25 min)
- **Závěrečné shrnutí** – „Jak se vám tvořilo? Co vás na tomto umění a jeho realizaci překvapilo?“ (10 min)

ZADÁNÍ: „Vaše šablony teď dostávají prostor k tomu, aby se staly permanentnějšími v prostoru, který je přístupný pro veřejnost. Máte možnost zkusit si, jaké to je tvořit něco monumentálnějšího a něco, co bude pouze vaše.“ (pokud žáci tvoří na balící papír, po jeho zaschnutí se dá přemístit do veřejných prostor školy také) „Z důvodu početnější třídy Vás rozdělím do dvou skupin. Jedna skupina budou členové po levé straně a druhá skupina se bude skládat ze členů, které mám po pravé straně. Za mnou už vidíte připravený prostor k tvorbě. Nejprve je ale potřeba něco si říci o sprejích, se kterými budeme tvořit. Mimo jiné tu máte k dispozici temperové barvy, kterými byste měli začít tvořit abstraktní akční pozadí pod vaše šablony (fungovalo to jako imitace neuhlazeného a spíše chaotického prostoru legálních prostor). S nimi můžete tvořit pomocí štětců, koštěte, houbiček nebo špachtlí. Vidíte tady ukázkou sprejů, které se normálně prodávají na internetu nebo v obchodech specializovaných na tuto tvorbu. Všechny tyto spreje má k dispozici.....“

ŽÁKŮV KONKRÉTNÍ VÝSTUP Z HODINY:

- Společná graffiti malba skupiny zvolená tak, aby s ní všichni členové byli co nejspokojenější a odpovídala vizuálnímu promyšlení k finální podobě výtvarného díla

HODNOCENÍ:

- **slovní hodnocení** – během práce i po dokončení výtvarného díla – pedagog hodnotí

spolupráci ve skupině, využití pomůcek, kreativitu; kritériem absolvování je dokončená graffiti malba, která je správně zasazená do prostoru a jsou na ni využity šablonové prvky

DALŠÍ NÁVAZNOSTI:

- lze z tohoto tématu napojit na tvorbu plakátů – jejich komerční využití a možnosti tvorby, Andy Warhol atd.);
- S tímto tématem v mezioborových souvislostech se dá také obrátit na český jazyk a jeho formulaci slov, oxymóron ...
- Vystavená práce v prostorách školy může vybízet žáky k tomu, aby i žáci z jiných tříd zasahovali do výkresu jejich podpisy, aby si žáci, co dílo tvořili zažili, že jejich dílo nemusí být permanentní v původní podobě

CO POMÁHÁ ŽÁKOVI TYTO TŘI AKTIVITY ROZVÍJET:

- uvědomování si a chápání morálních náležitostí, což vede k jejich dodržování
- úkoly pomáhají žákovi k tomu, aby si dokázal připravit své podklady, které se naučí následně prezentovat a prosazovat
- jeho vizuální dílo získá takovou podobu, která je promyšlená opravdu pro širší veřejnost, která bude mít možnost dílo vidět (žák už nebude tvořit do desek nebo maximálně na chodbu školy v posledním patře budovy – což ho donutí více se snažit a dílo více promýšlet)
- také se žák naučí promýšlet své dílo technicky, aby bylo realizovatelné
- žák se naučí vidět barevnou škálu a zároveň technické spreje s různými funkcemi ve společné harmonii, napojí se tak do jejich imaginace zároveň i struktura různých sprejů a to jim napomůže k přemýšlení a představování si úplného celku jejich díla, která bude mít pestrou ale zároveň ladící barevnost
- dochází tak k dualitě představivosti nejen barevnost, ale i struktura s prostorovým řešením
- v těchto aktivitách také nabývá na hodnotě sdělení, jelikož ulice má nejlepší příležitost k tomu oslovit, co nejvíce lidí, takže žák se nepídí pouze po vizuální stránce, ale i po té obsahové a rozvíjí tak i tyto dvě složky

2. Ohlédnutí se zpět – reflexe – otevřené kódování

Do svých reflexí k výukovým jednotkám jsem zabudovala dvě podřadné výzkumné sondy v podobě dvou otázek:

1) Jaké zkušenosti s graffiti žáci uvádějí?

2) Jak žáci definují rozdíl mezi graffiti uměním a graffiti vandalstvím?

2.1 Reflexe k první výukové jednotce

Jelikož třída byla početná více, než jsem čekala, tak jsem si výuku chtěla pojistit. Hlavním důvodem byla obava z toho, že několik studentů nebude mít co dělat, kvůli tomu, že k nim doporučená literatura ke zhlédnutí dorazí později. A zároveň jsem je chtěla obohatit i o takové knižní ukázky, ve kterých nebudou jenom ti nejznámější streetartoví umělci. Tudíž jsem ještě doplnila ukázkový materiál o tyto knihy: ZEMINA, Jaromír. **Lennonova zeď**: The Lennon wall = Mur Lennon. Praha: Gallery, 2009. ISBN 978-80-86990-22-4.; ŠKAPA, Michal a Radek WOHLMUTH. **Analfabet**. Praha: Trafo Gallery, 2017. ISBN 978-80-906811-0-1. Podařilo se mi získat třídu, která má uspořádané lavice do písmene U. Stačilo se tedy posadit doprostřed před „písmeno U“ a dokázali jsme tak skoro docílit kruhu bezpečí. Ten nebyl úplně možný kvůli početné třídě a malému prostoru třídy. Dalším důvodem by také bylo, že žáci na něj nebyli zvyklí, a tak by přesouvání žáků s židlemi a jejich organizace zabrala moc času, který jsme bohužel k dispozici navíc neměli. Žáci aktivně splňovali všechny důležité požadavky. Aktivně komunikovali. To, že šlo o první ročník, nebylo znatelné. Neostýchali se představit a odpovídat na všechny otázky spojené s diskutováním a napojením na téma. Dospěle – rozumně odpovídali na celkem těžké téma, kdy jsou graffiti umění a kdy ne. Nebáli se říkat kritiku ani chválu. Nekopírovali vzájemně své názory a postřehy, ale naopak se snažili navzájem odlišit a vždy přijít na něco nového. **Naprosto chápali rozdíl mezi legálním a nelegálním graffiti uměním.** Jejich náklonnost byla zřejmá ke graffiti, které se **objevují v podchodech a na legálních prostorech.** Hovořili o **konkrétních legálních prostorech a měli přehled o tom, co je na nich kdy zaujalo.** Měli informace o skoro všech **událostech, které legální zeď v Karlových Varech ovlivnila.** Naopak je rozhořčovaly tagy na soukromých majetcích a velmi pevnými argumenty se snažili podkopávat jejich

Komentář [u1]: Povědomí o hranici mezi legálním a nelegálním graffiti

Komentář [u2]: Podchody – proměna „strašidelných“ prostorů v bezpečnější

Komentář [u3]: Povědomí o výskytu graffiti v ulicích

Komentář [u4]: Zkrášlování veřejného prostoru

Komentář [u5]: Kulturní akce – přehled o kulturních událostech

smysl. Jejich odpovědi směřovaly k tomu, že pokud někdo ničí cizí majetek jedná se pouze o záležitost ega. Připouštěli ale, že se může jednat o zajímavě svobodný život, na druhou stranu jim ale bylo jasné, že svoboda po několika letech musí skončit. Třeba z toho důvodu, že si policisté vedou složky s konkrétními rukopisy. Naprosto mě překvapili a konverzace s nimi pro mě byla velice přínosná. Žáci nejdříve získali čas na rozmyšlenou. Na začátku odpovídání na základní otázky týkající se umění, které vidají po cestě do školy, se ale zpočátku báli odpovídat. To z nich naštěstí rychle opadlo a odpovídali velmi různorodě. Někoho zaujalo místo na plakáty v autobusové zastávce, které bylo zamrzlé a prosvítalo jím slunce. Někoho zaujal billboard s prezidentskou kampaní, který už je nyní pasé. Někoho zase lustr na internátě, který je vyroben z PET lahví. Dokonce si i někdo vzpomněl na graffiti, a tak jsme mohli navázat na naše téma. Třída při výkladu byla naprosto vzorná, nekomunikovali mezi sebou v čase, kdy neměli, nedívali se na své mobilní telefony, ani je vlastně nevyndali ze svých tašek. Všichni upřeně koukali na počítačovou prezentaci a hlásili se, když měli jakýkoliv dotaz. A to, že se konstruktivních dotazů objevilo hodně – bylo tak vidět, že žáky téma zajímá. Dotazy se týkaly hlavně tagů, nechápali jejich vznik a význam.

Během výuky jsem jim kladla neustále dotazy tak, abych alespoň z části pochopila jejich vnímání graffiti. Ptala jsem se jich dokonce i na otázku, jestli je samotné někdy napadlo jít tvořit do ulic. Jejich odpovědi se převážně shodovaly v tom, že graffiti jsou v jejich generaci spíše pasé, a tak je nenapadlo se o ně zajímat. Zároveň přiznávali, že si neuvědomovali možnosti, které jim legální graffiti přinášejí a hlavně si nebyli vědomi žádných ostatních technik týkajících se tohoto umění. Sami mi ale oznámili, že graffiti, které vidají v podechodech na ně působí velice sympaticky, dokonce i tak, že pro ně takové místo vytváří bezpečnější dojem.

Zároveň jsem do výuky přicházela s tím, že v jejich povědomí budou uloženi alespoň známí streetartoví umělci. Jejich odpovědi mě ale vyvedly z omylu. Nikdo z žáků netušil, kdo je Banksy, natož Lonac. Pastu Onera z České republiky také neznali. Po ukázce jejich děl mi oznamovali, jak jsou z jejich výtvorů překvapeni a že se jim taková tvorba moc líbí. Obrazy v ulicích, které byly tvořeny z konkrétních vyobrazení známých věcí, jim připadaly mnohem srozumitelnější a smysluplnější, kdy na základě všeobecného diskurzu chápali i jejich účel. O to více poukazovali na klasické graffiti, které zobrazovaly pouze názvy skupin nebo přezdívky jedinců, jako mnohdy zbytečné plýtvání a zohyzďování obyčejných prostor, jelikož pro ně nebyly čitelné a nebo nebyly natolik kvalitní.

Komentář [u6]: Existencionální otázky života – záležitost ega – osobní nevyvraňanost

Komentář [u7]: Rozdílné životní hodnoty

Komentář [u8]: Zkušenost pouze v roli diváka (před výukovou jednotkou)

Komentář [u9]: Nerozluštění komunikace mezi writery

Komentář [u10]: Neporozumění tagům

Komentář [u11]: Emoce

Komentář [u12]: Estetické sympatie a nesympatie

Komentář [u13]: Estetické a obsahové řešení – emoce- sympatie – porozumění - diskurz

2.2 Reflexe k druhé výukové jednotce

U této výukové jednotky lze myšlenkovou mapu vytvářet i za pomoci jiných technik, například koláže apod. V tomto úkolu se vyskytla pro mě jedna kuriozita a to ta, že někteří žáci popisovali své myšlenkové mapy anglicky. Přitom k tomu nebyl vydán žádný impuls a ani se nejednalo o hodinu anglického jazyka. Každopádně je to zvláštní jev, který je třeba zaznamenat. Navádí to pak například k mezioborové spolupráci s angličtinou – nebo s jakýmkoliv vyučovaným jazykem na škole. Takže se tím vlastně objevil prostor pro mezioborové souvislosti naprosto spontánně.

Pro zrekapitulování jsem volila žákyni, která si sympaticky lítala svými myšlenkami někde v oblacích, abych si ověřila, že i ona ví, co má dělat a zároveň to ještě jednou zopakovala ostatním. V tomto momentu se hodně žáků ve třídě hlásilo, a to z toho důvodu, že se ptali, jak mohou sami sebe ve středu čtvrtky zobrazit. Někdo se ptal, jestli stačí jméno, nebo jestli má kreslit svůj portrét. **Dalšího zajímalo, jestli si může kolem svého jména nakreslit třeba ornamenty.** Nechtěla jsem jim ukazovat žádný konkrétní příklad myšlenkové mapy, jelikož bych je nechtěla popostrkovat na jednu konkrétní cestu. Ráda jsem jim dala svobodu. Tyhle dotazy mě donutily přemýšlet o alteraci této chvíle, ale nakonec jsem se rozhodla, že ji nijak alterovat nechci. Žáci mi svými dotazy nabídli pohled do jejich myšlení a taky do pohledu na tuto výuku. Viděla jsem tak, že se těší, až budou úkol zpracovávat a záleží jim na tom, aby byl co nejlépe zpracovaný. V myšlenkových mapách se hodně opakovaly základní věci, které charakterizují život každého z nás. Mezi takové věci patří rodina, přátelé, láska apod. Dalším z nejčastějších zálib byla zobrazená hudba, ale také různé sporty. Díky tomu, že šlo o první ročník, kdy spolužáci spolu trávili teprve půl rok, tato výuková jednotka byla velmi vhodná, jelikož se mohli o sobě dozvědět něco nového. Tvorba myšlenkových map nevedla zcela jasně k dalším cílům. Naschvál jsem naše budoucí kroky zaobalila do jakéhosi tajemství, aby se žáci mohli více těšit.

Komentář [u14]: Přemýšlení o vizuální podobě i při formálnějších záležitostech

2.3 Reflexe ke třetí výukové jednotce

Tato výuka směřovala k tomu, aby si žák uvědomil, to nejpodstatnější, jak na jeho tvorbě, ale i na jeho životě. Zároveň, aby dokázal redukovat své pocity, zkušenosti a dovednosti do podoby, která je prakticky využitelná. Představila jsem jim hodně ukázek toho, jak si vyrobit šablonu. Hovořili jsme o několika druzích těchto technik. K ukázkám se vyjadřovali s údivem, jak dokážou umělci vytvořit za pomoci šablon krásné portréty a nápisy.

Při jejich samotném tvoření se zdálo, že je pro ně lehké vybrat si pro ně tu nejvíce podstatnou charakteristiku jejich osoby, což mě překvapilo, já bych to měla asi jiné. Mezi sebou si povídali, že **pro opravdové pouliční umělce musí být těžké, vymyslet koncept tak aby dobře vypadal a zároveň měl třeba i hlubší smysl. Viděli výhodu v šablonách, že většina času jejich výroby je možná v pohodlí domova a v ulicích už stačí jen pár sprejů a vteřin.**

Nejtěžší pro ně bylo pochopit, jak vyřezávání šablon funguje. Zapomínali na často potřebné spoje, aby plochy nevypadávaly. Šablony si předkreslovali v tenkých liniích, domnívali, že i ty nejtenčí linie budou viditelné. Všechny nedostatky jsme si vysvětlili a vypilovali jsme je.

2.4 Reflexe ke čtvrté výukové jednotce

Měla jsem možnost vytvořit venkovní provizorní legální prostor, na který bychom mohli s žáky tvořit. Ale bohužel v průběhu praxe byly ty největší mrazy. Takže jsme měli tvoření venku logicky zakázané. Je mi to bohužel líto, ale počasí člověk neporučí... Alespoň jsem mohla žákům vysvětlit, jak je vliv počasí na tuto tvorbu důležitý.

Jelikož je má práce vedená spíše do té abstraktní formy, rozhodla jsem se, že budeme mít prostor k tvorbě na zemi a ne na tabuli, aby žáci mohli pracovat pořádně se všemi prostředky. Samozřejmě jsme se ale bavili o tom, jaký význam má tvorba na zdi a co jiného obnáší (např. stékání barvy..).

Po zhlédnutí několika diplomových prací zabývajících se street artem a graffiti, jsem viděla několik příkladů výukových jednotek, kdy pedagog tvořil s žáky v podchodech. Ve většině případů žákům ale pedagogové naordinovali přesně to, co mají do podchodů vytvořit.

Komentář [u15]: Charakteristika využití graffiti a street artu, hluboké přemýšlení o všech záležitostech s graffiti spojených

Komentář [u16]: Výtvarné řešení – setkání se s novou technikou a okolnostmi, které jsou s ní spjaté

Tento fakt mě velice rozhořčuje, samozřejmě, že je možné žákům určit téma, ale také je potřeba jim zanechat jistou svobodu v jejich tvorbě a ne je využívat pouze jako pracovní sílu pro zkrášlení okolí. Ta nesvoboda v jejich vyjádření a jejich nevyužití celého prostoru mě dokázala opravdu hodně rozhořčit. S žáky jsem tedy pracovala tak, aby si tvořili podle svého, aby se domlouvali mezi sebou tak, jak potřebují a měli, co nejvíce možností různých technik.

Při setkání se všemi druhy sprejů neváhali a využili je všechny. Spravedlivě se o ně dělili a bavili se o tom, jaký sprej má jaký efekt. Pro všechny z nich se jednalo o první zkušenost se spreji. V jejich zapálení do akce bylo zřejmé, že je to opravdu baví. Mezi sebou se domlouvali, že si spreje pořídí a vyrobí si šablony, kterými si posprejují pokoj nebo zahradní domeček. Neplánovali žádné vandalské šílenství, ale rozumnou tvorbu, ke které využijí spreje, jelikož se poprvé seznámily s rozdíly, které spreje v malbě poskytují. Svou práci se spolužáky a jejich finální dílo si fotografovali a zřejmě jejich akční tvoření rozkřikli po celé škole, jelikož se o přestávkách chodilo do třídy dívat spousta ostatních žáků. Těm mým žáci interpretovali všechny nabyté vědomosti k tomuto tématu.

Komentář [u17]: Výtvarné řešení – osvojení nových poznatků a získávání co nejvíce zkušeností s novými pomůckami

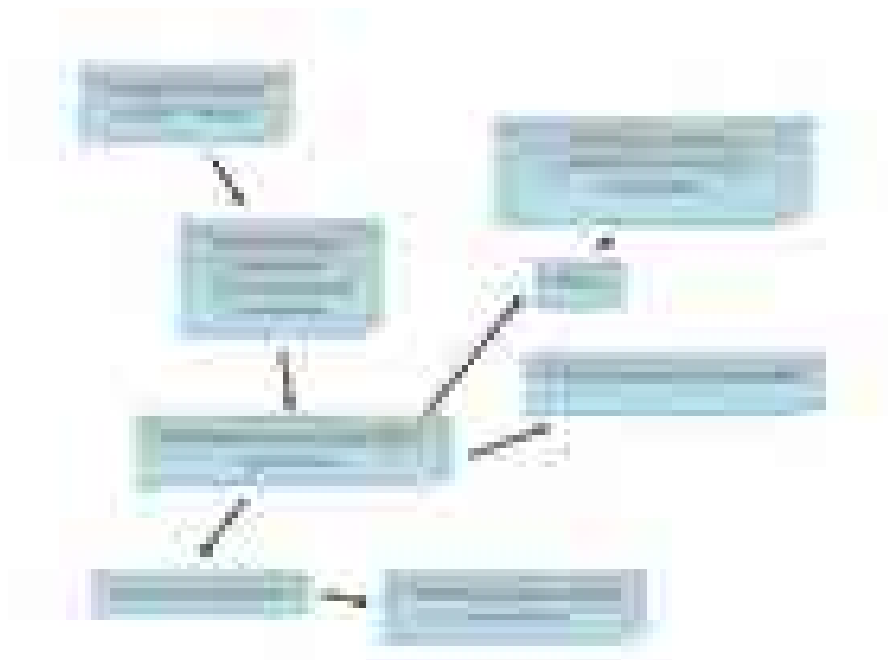
Komentář [u18]: Diskuze o vandalství – neuváženost, neúčast talentu

3. Závěrečné shrnutí

1) Jaké zkušenosti s graffiti žáci uvádějí?

Před výukovými jednotkami měli žáci zkušenosti s graffiti pouze z role diváků. Nikdy nebyli svědky toho, jak graffiti v ulicích vznikají a ani nikdy nepracovali se sprejem. Graffiti a street artu si byli vědomi a věděli o některých místech, kde se toto umění ve městě nachází. Vnímali vizuální změny v legálních prostorech a dokázali je hodnotit podle svých hodnot. Dále se setkali s fotografiemi graffiti na sociálních sítích, ale tagy writery nevnímali jako součást tohoto fenoménu. Nebyli si vědomi ani vzájemné komunikace mezi writery.

Během mé výuky se tedy setkali s takovým uměním poprvé v roli autora. Vnímali jako přínosné vyzkoušet si mnohé techniky a dozvědět se pro ně nové informace, které jim rozšířili jejich rozhled.

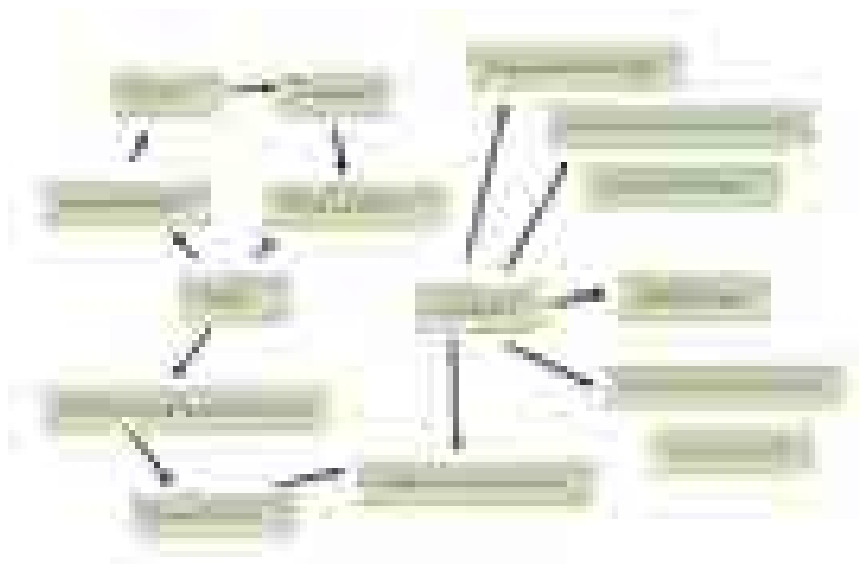

Pojmová mapa k otevřenému kódování otázka č. 1

2) Jak žáci definují rozdíl mezi graffiti uměním a graffiti vandalstvím?

Žáci považují za vandalství ničení cizího majetku. Jako jeho součást vnímají anonymitu, existencionalní otázky a záležitosti ega. Funkce tagů po přiblížení jejich existenci stále nechápou a nechovají k této součásti pouličních vizuálních aktivit žádné sympatie. Dokážou se empaticky vcítit do role vandala, ale přiznávají, že to v nich nevyvolává nějaké popudné prvky k tomu, aby dělali to samé. Podpisy, které jsou neesteticky řešeny a odmítají jakékoliv výtvarné řešení, jim připadají naprosto zbytečné.

Za umění považují ty výtvary, které zkrášlují veřejný prostor, reagují na aktuální dění a doprovázejí třeba i různé kulturní akce.

Pojmová mapa k otevřenému kódování otázka č.2

Výuková jednotka 1	Výuková jednotka 2	Výuková jednotka 3	Výuková jednotka 4
Povědomí o hranici mezi legálním a nelegálním graffiti	Přemýšlení o vizuální podobě i při formálnějších záležitostech	Charakteristika využití graffiti a street artu, hluboké přemýšlení o všech záležitostech s graffiti spojených	Výtvarné řešení – osvojení nových poznatků a získávání co nejvíce zkušeností s novými pomůckami
Podchody – proměna „strašidelných“ prostorů v bezpečnější		Výtvarné řešení – setkání se s novou technikou a okolnostmi, které jsou s ní spjaté	Diskuze o vandalství – neuváženost, neúčast talentu
Povědomí o výskytu graffiti v ulicích			
Zkrášlování veřejného prostoru			
Kulturní akce – přehled o kulturních událostech			
Existencionalní otázky života – záležitost ega – osobní nevyrovnanost			
Rozdílné životní hodnoty			
Zkušenost pouze v roli diváka (před výukovou jednotkou)			
Nerozluštění komunikace mezi writery			
Neporozumění tagům			

Emoce			
Estetické sympatie a nesympatie			
Estetické a obsahové řešení – emoce- sympatie – porozumění - diskurz			

Celkově jsem díky své výstupové praxi zjistila, že žáci velice dobře chápou rozdíl, mezi vandalstvím a legální tvorbou ve veřejném prostoru. Což je jako základní kámen pro následnou výuku velice důležité. Myslím si, že by pedagogové neměli mít obavy z vyučování takových hodin, jelikož žáky velice baví nový přístup, který jim odhaluje jak nové informace (které se nedovědí v klasických učebnicích) tak i nové techniky, které jsou do budoucího výtvarného profesionálního života přínosné. Zároveň je tato výuka orientována do veřejných prostor, které je potřeba neustále zůhledňovat a pracovat na jejich vylepšení. Pokud se takový přístup dostane mezi mladší generace, naučíme tak velkou skupinu lidí mít vztah k veřejnému prostoru. Takový vztah je pro společnost velice důležitý a je obrovská škoda ho ztrácet. Při správném základu chápání, co je vandalstvím a jak takové vandalství porušuje zákony, je téměř vhodné u žáků rozvíjet jejich sympatie k legální části takového umění, jelikož nemusíme mít obavy, že by si zvolili tu část nelegální. Mohou tak vznikat zajímavá výtvarná díla, která mohou podpořit vizualitu a funkčnost konkrétních prostor. Zároveň tak mají velkou šanci výtvarná díla žáků k tomu, aby se dostala na více povědomá místa, kde budou více k vidění, než doposud.

